

Universitetskanslersämbetet

2018-06-26
Remissvar

Kvalitetssäkring av forskning (2018:2)

Ert dnr 111-331-17

Sveriges universitetslärare och forskare (SULF) har genom remiss, daterad 2018-04-18, givits möjlighet att lämna synpunkter på ovanstående förslag.

Rapportens huvudsakliga förslag

UKÄ föreslår att kvalitetssäkringen av forskning bör inkluderas i det nationella kvalitetssäkringssystemet inom komponenten granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. UKÄ menar också att granskningen av forskningen respektive utbildningen ska ske utifrån separata vägledningar och självvärderingar. Resultaten bör redovisas i separata rapporter. Granskningen ska ske med hjälp av en oberoende bedömaregrupp som utses av UKÄ.

SULF:s övergripande synpunkter

SULF:s övergripande synpunkt är att det är bra med ett integrerat kvalitetssäkringssystem för både forskning och utbildning där huvudansvaret för kvaliteten i verksamheten tydligt ligger på lärosätet. Det visar tillit till lärosätena och möjliggör för dem att ta det ansvar som behövs för att säkra kvaliteten. SULF välkomnar den dialog som UKÄ har haft med oss och studenterna under framtagandet av föreliggande rapport och ser fram emot fortsatt samarbete under metodutvecklingsfasen.

SULF ser den höga andelen externfinansiering för forskning som ett övergripande problem för kvalitetssäkringen av svensk forskning. Studenter och doktorander är målgruppen vad gäller kvalitetssäkring av utbildning. En motsvarande målgrupp inom högskolorna bör definieras för kvalitetssäkring av forskning. Detta bör inbegripa de olika tjänstekategorierna inom universitetsvärlden, dvs professorer, docenter, lektorer, forskare, adjunkter och doktorander, och inte bara vissa av dessa. Deras arbetsförhållanden och långsiktiga forskningsresurser utifrån forskningskompetens utgör en viktig del inom ett bedömande av systemen för säkerställande av forskningskvalitet. Speciellt viktigt är det att bedöma forskningsresurser i relation till forskningskompetens, och vilka resurser som ges utifrån formell forskningskompetens inom systemet. Forskningsresurser generellt tilldelas idag både på mycket olika bas vid olika lärosäten, ofta inte på ett transparent sätt, och ibland på ett sätt som inte stödjer bästa kvalitet inom forskningen (t ex interna korta ansökningsperioder för forskningsmedel). Att undersöka hur dessa system ser ut och vilka möjligheter de ger eller urholkar huruvida forskningskompetenta har kontinuerlig forskningstid är därmed grundläggande. Det är också en viktigt jämställdhetsfråga vilka andelar kvinnor/män som finns på olika tjänstpositioner.

Nedan går SULF igenom förslagen och kommenterar dem ett och ett.



SULF:s synpunkter på förslagen

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: Huvudansvaret för att forskningen håller hög kvalitet vilar på lärosätet och UKÄ:s uppgift är att, genom sina granskningar, säkerställa att lärosätet tar detta ansvar och främjar hög forskningskvalitet.

SULF:s synpunkter: SULF håller med om detta grundläggande ställningstagande för UKÄ:s granskande funktion. Vi menar dessutom att UKÄ:s roll för att främja skapandet av en kvalitetskultur behöver betonas ytterligare.

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: Granskning av forskningens och utbildningens kvalitetssäkring bör ske inom ramarna för komponenten granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.

SULF:s synpunkter: SULF håller med om kvalitetssäkringen av forskning bör koncentreras till lärosätetsgranskningen, och inte till forskningen i sig. Forskningens kvalitet granskas redan i både inomakademiska processer som rekrytering och olika former av peer review, samt i externa granskningar vid ansökningar om forskningsmedel och inför publicering.

SULF vill särskilt betona vikten av att, förutom lag och förordning, använda relevanta internationella överenskommelser i granskningen av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. När det gäller The Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) vill vi lyfta fram standard 1:5 med åtföljande riktlinjer. Det gör det möjligt för UKÄ att granska om lärosätena har och följer tydliga, transparenta och rättvisa processer för rekrytering av personal och för att lärosätena tillhandahåller en främjande miljö som tillåter forskare och lärare att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt.

Andra mycket viktiga dokument, som UKÄ också tar upp, är The European Charter for Researchers och The Code of Conduct for the Recruitment of Researchers. Med dessa båda dokument som underlag möjliggörs granskningar som kan fungera kvalitetsstärkande genom att säkra goda arbetsvillkor, inklusive god arbetsmiljö, fler tillsvidareanställningar, trygghetssystem och bra rekryteringsprocesser.

En annan fråga som möjligen ligger utanför UKÄ:s uppdrag, men som ändå måste tas upp, är frågan om extern finansiering av forskning. I bedömningen av resurser för arbetet bör även forskningsråden, som ju utgör en betydande del av resursbasen för forskning, ingå i utvärderingen. På vilket sätt tillses att resurser för forskning tillgängliggörs för att möjliggöra långsiktig kvalitet, samt att de bästa forskarna kan söka till utlysningar? Är det t ex transparent när vilka utlysningar sker? Just nu kan många olika utlysningar ske på relativt kort framförhållning.

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: UKÄ ser positivt på framtagandet av ett nationellt ramverk för kvalitetssäkring av forskning.

SULF:s synpunkter: SULF håller med UKÄ om att det är bra att ta fram ett nationellt ramverk för kvalitetssäkring av forskning. Det är viktigt att enas om gemensamma riktlinjer för hur kvalitetssäkring sker på ett bra sätt. Vi ser också med tillfredsställelse på att UKÄ lyfter fram de europeiska överenskommelser som vi kommenterade ovan.

UKÄ menar att det borde tas fram ett ramverk liknande ESG för forskningen och att ansvaret för att ta fram ett sådant vilar på lärosätena. **SULF håller inte med.** ESG är framtaget i samarbete mellan ett antal Europeiska organisationer, inklusive Education International/ETUCE, som är SULF:s och andra lärarorganisationers europaorganisation, och ESU som är studenternas europaorganisation. SULF menar att för att ett gemensamt ramverk ska vinna legitimitet och bli effektivt behöver företrädare för både studenter och lärare delta i utformningen av ramverket.

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: Jämställdhet är en viktig kvalitetsfråga som bör granskas inom ramarna för uppdraget att kvalitetssäkra forskning.

SULF:s synpunkter: SULF håller med om att jämställdhet är en viktig kvalitetsfråga. I det kommande metodutvecklingsarbetet skulle vi vilja att UKÄ analyserar och kommer med förslag på hur de externa forskningsfinansiärerna kan inkluderas i utvärderingen. I många fall är det där problemen med ojämsälld tilldelning av resurser ligger. Det finns också en risk att den ojämsälldhet som följer av en ojämsälld extern forskningsfinansiering fortplantas och förstärks inom ramen för lärosäten.

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: Ett student- och doktorandperspektiv bör inkluderas i granskningen av forskningens kvalitetssäkring.

SULF:s synpunkter: SULF tillstyrker förslaget med motiveringen att studenterna är framtidens forskare och också den viktigaste kanalen för ny forskning att nå ut i samhället, och att en hög andel av Sveriges forskning utförs av doktorander.

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: Forskningens samverkan och forskningens nyttiggörande bör inkluderas i granskningen av forskningens kvalitetssäkring.

SULF:s synpunkter: SULF tillstyrker förslaget, inte minst för att det ur ett resursperspektiv inte vore försvarbart med ytterligare en separat utvärdering.

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: UKÄ:s granskningar av forskningens kvalitetssäkring bör bygga på såväl kvantitativa som kvalitativa underlag.

SULF:s synpunkter: SULF ser positivt på användningen av redan befintliga kvantitativa underlag som UKÄ ändå tar fram och att de sedan kan analyseras och kommenteras utifrån varje lärosätes förutsättningar och utmaningar.

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: Granskning av forskningens kvalitetssäkring bör göras av oberoende bedömgrupper bestående av sakkunniga från högskolesektorn samt representanter för studenter, doktorander och arbetsliv.

SULF:s synpunkter: SULF tillstyrker förslaget om oberoende bedömgrupper. Vi menar dock att förutom representanter för studenter, doktorander och arbetsliv behöver det i bedömgrupperna finnas representanter för lärare/forskare. Det går inte att förutsätta att det behovet täcks av gruppen "sakkunniga från högskolesektorn".

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: En fördjupad granskning av forskningens kvalitetssäkring bör utgöra del av den granskning UKÄ genomför i syfte att säkerställa att lärosätenas kvalitetssäkringsarbete förmår fånga upp eventuella brister samt främjar hög kvalitet i forskning.

SULF:s synpunkter: SULF har inget att invända mot förslaget, förutsatt att resursåtgången hålls på en rimlig nivå.

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: Den granskning av forskningens kvalitet som sker vid lärosätet ska vara systematisk och leda till kvalitetshöjande åtgärder

SULF:s synpunkter: SULF tillstyrker förslaget med motiveringen att ett fokus på kvalitetssäkringsprocesser, och inte på kvalitet i sig, är en viktig förutsättning för att skapa kvalitetskulturer på svenska lärosäten.

UKÄ:s förslag/ställningstaganden: Ett negativt utfall i UKÄ:s granskning av forskningens kvalitetssäkring kan leda till ett utökat antal utvärderingar på forskarutbildningsnivå

SULF:s synpunkter:

Frågan om eventuella sanktioner är svår och SULF menar att den behöver utredas ytterligare innan några hårda beslut tas.

Jämställdhetskonskvansanalys

SULF ser ett robust, rättvist och transparent kvalitetssäkringssystem som en viktig förutsättning för jämställdhet i den akademiska karriären. För att jämställdheten ska förbättras även på de högre akademiska nivåerna måste fördelningen av forskningsresurser jämställdhetssäkras. Förutom ett integrerat jämställdhetsperspektiv i lärosätenas egna kvalitetssäkringssystem behöver ett nationellt system för kvalitetssäkring av forskning även beakta jämställdheten i fördelningen av medel från de statliga forskningsråden.

För Sveriges universitetslärare och forskare, SULF

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Mats Ericson".

Mats Ericson
Förbundsordförande

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Karin Åmossa".

Karin Åmossa
Chefsutredare